
Fra: Tina Ohlsson <tina.leium@gmail.com>
Sendt: 9. september 2022 01:28
Til: Postmottak LMD
Emne: Innspill til dyrevelferdsmeldingen

Jeg sendte innspillet før fristen, men til feil instans. Ber derfor om at dette innspillet blir tatt med hos dere. På forhånd takk.

Takk for at det er åpnet for en ny gjennomgang av dyrevelferdsmeldingen. Setter stor pris på muligheten til å kunne gi innspill.

Behov for en ny tilsynsenhet for dyrevelferd

Tilsyn og bekymringsmeldinger

Ledelsen i Mattilsynet framstår relativt tilfreds med at oppfølging av bekymringsmeldinger ikke skal være en høyt prioritert oppgave. Men at den instansen som skal forvalte dyrevelferdsloven synes det er greit at kun 2 av 8 reelle bekymringsmeldinger (etter en første utsortering) følges opp med saksbehandling, og eventuelt tilsyn, representerer ikke god dyrevelferd. Og selv om de utvalgte 20 prosentene trolig kan regne med en slags oppfølging, så det er langt ifra sikkert at selv alvorlige brudd på dyrevelferdsloven blir avdekket. Det skal heller ikke prioriteres å dra på tilsyn utenom bekymringsmeldinger. Mattilsynets praksis viser at de ikke opplever seg forpliktet til å jobbe ut fra dyrevelferdsloven, men at den tvert imot kan velges bort til fordel for andre oppgaver som vurderes som viktigere.

Det er også verdt å merke seg at selv om det å levere inn en bekymringsmelding på en offentlig side kan være lett for noen, er det nok en høy terskel for de aller fleste. Årsaker som at de er naboer og ønsker et fortsatt godt naboskap, at de synes det er vanskelig å ta rollen som 'varslerer', og at de forståelig nok også har omsorg for menneskene og ikke vil utlevere dem, er blant flere stengsler de må trosse. Når de likevel omsider tar skrittet til å sende en bekymringsmelding, kan det allerede ha gått svært langt for dyret eller dyra det gjelder. Da er det vesentlig at den ansvarlige instansen tar tak i det raskt, og ikke sorterer det bort.

Prioritering og varslings

Ressurser er svært viktig, men prioritering et vel så sentralt begrep. Her vil jeg la inspektørene selv komme til orde. Varslerne som står fram har sluttet, men 68 kolleger har gitt sin tilslutning anonymt i denne kronikken fra knapt et år tilbake. Et av flere aktuelle sitater fra teksten: «Vi vet at mange av bekymringene er reelle, fordi vi tidligere år fulgte opp tilsvarende bekymringer med tilsyn. Likevel må vi nå legge dem bort. Avskrevet. Henlagt. Selv meldinger som ikke virker urovekkende, vet vi av erfaring at kan lede oss inn i svært alvorlige saker. Dyr kan være innesperret i mørket i sin egen avføring. Dyr kan også ligge døde blant sine syke, firbeinte venner.» [Uten handling taper dyrene – Ytring \(nrk.no\)](#)

En reportasje-artikkel som også kom i fjor høst illustrerer alvoret: «Mattilsynet har ansvar for å fremme god dyrevelferd i Norge. Men folk ville blitt «sjokkert» om de visste hva slags dyrevelferdssaker tilsynet må legge bort, sier flere inspektører til NRK.» «Vi nedprioriterer *alt!* Vi har steder der vi har vært tidligere hvor dyrene er tynne, hvor dyrene står i sørpe og drit, hvor syke dyr ligger og dør i fellesbingene, hvor dyr ligger i sin egen saus og kreperer. Sånne steder hvor ingen ringer til veterinær når dyrene er syke, hvor dyrene spiser opp hverandres haler, hvor lammene er så

tynne at de er i ferd med å dø. Det er sånne steder vi ikke får fulgt opp.» [Veterinærer roper varsko fra innsiden av Mattilsynet – Dokumentar \(nrk.no\)](#)

Og en artikkel fra i sommer med avtroppende leder i Mattilsynet i Telemark: «Bare ti prosent av bekymringsmeldingene blir i det hele tatt vurdert i avdelingen, og enkelte tilsyn blir fulgt opp gjennom en telefonsamtale med dyreholderen.» [Mener Mattilsynet må prioritere sikker mat foran dyrs velferd - Nationen](#)

MÅ-oppgavene, som gjerne er rutineoppgaver utenom tilsyn, blir gjennomgående prioritert først. Også inspektører som jobber i Mattilsynet uttrykker åpent frustrasjon over situasjon med at de ikke har kapasitet til å dra på tilsyn de vet trengs, siden det ikke er en prioritert oppgave. Sitat fra en grundig artikkel fra august i år: «Gleden over det de rekker å gjøre i løpet av en dag, utfordres av den dårlige samvittigheten av ikke å få dratt på tilsyn på steder der de vet de *egentlig* burde vært, forteller inspektørene.» [De drar fra oppdrag til oppdrag. Under overflaten ulmer det. \(aftenposten.no\)](#)

Pågående debatt

Debatten om hvorvidt dyra er godt nok ivaretatt har vokst seg stadig større. Hele linja i matproduksjonen bør ifølge Mattilsynets ledelsen være ubrutt. Men siden matsikkerhet har betydelig høyere prioritet enn forvaltningen av loven som skal sikre dyrs rett til å slippe unødig lidelse, kommer dyra som lider i siste rekke uansett. Planene framover innebærer ikke en endring i synet på hva som skal prioriteres, og gir derfor heller ikke utsikter til en reell bedring på området dyrevelferd.

Her er noen lenker som kretser rundt Mattilsynets bortprioritering av ivaretagelsen av feltet dyrevelferd, samt behovet for et dyretilsyn.

[Dyrene har havnet sist - Nationen](#)

[Dyrevelferden lider under Mattilsynet - Nationen](#)

[Dyrevelferd må i praksis settes på agendaen - Nationen](#)

Alvorlig systemsvikt

Systemsvikten ender opp med å fortsette å ramme dyr som lider unødig urimelig hardt. Mattilsynets ledelse viderefører en vedvarende og stadig mer omfattende nedprioritering av tilsyn selv i kjente risikodyrehold, til tross for at de hevder det motsatte. Kulturen, eller rettere sagt ukulturen, har gjennom tid fått utvikle seg.

Det er mange grupper av dyr som trenger et kvalifisert tilsyn, men et av ledelsens argumenter for at det ikke er behov for å prioritere tilsyn med dyr som lider i landbruket er at det vil bli fanget opp av slakteriene. Her er det selve perspektivet på dyrevelferd som er feil. Det hjelper ikke de aktuelle dyra som da har gjennomgått svært mye lidelse, og er derfor ikke en tilfredsstillende forvaltning av lovverket.

Verdier og motsetninger

Hvorfor Mattilsynet er på kollisjonskurs med den voksende moralske bevisstheten rundt dyrevelferd, innebefattet rettsoppfattelsen vår, handler om motsetningen mellom hva slags verdigrunnlag det arbeides ut i fra, og hvordan det gir seg utslag helt konkret og praktisk rundt dyra. For mange og altfor motstridende oppgaver står i veien for å kunne prioritere velferden til selve dyret. Det krever mer oppfølging av bekymringsmeldinger, men også oppfølging der det ikke alltid er noen som etterlyser Mattilsynets innsats. Mattilsynets praksis framviser et grunnsyn hvor de ikke opplever seg etisk forpliktet til å jobbe ut fra dyrevelferdsloven, men at den tvert imot kan velges bort når

motstridende interesser gjør seg gjeldende. Hvordan kan det innebære at Mattilsynet følger dyrevelferdsloven?

To sentrale rapporter fra 2019

Riksrevisjonens klare oppfordring om at Landbruks- og matdepartementet skulle følge opp Mattilsynets massive og gjennomgående svikt med dyrevelferd, har ikke blitt etterkommet og ført til noen bedring, snarere tvert imot. Det igangsettes et og annet prosjekt, men praksisen med at fagfeltet dyrevelferd forbigås, blir likevel videreført både på ledelses- og strateginivå, og derved også i selve utføringen av oppgavene.

[Undersøkelse av myndighetenes innsats mot alvorlige brudd på dyrevelferdsloven \(riksrevisjonen.no\)](https://www.riksrevisjonen.no/undersokelse-av-myndighetenes-innsats-mot-alvorlige-brudd-pa-dyrevelferdsloven)

Å beskytte og gjenopprette tilliten til Mattilsynet var et motivene for å følge opp KPMGs anbefalinger framfor Riksrevisjonen. Men den økende svikten i å jobbe for dyr som lider kommer trolig til å medføre en langt større og mye mer alvorlig tillitskrise.

[uavhengig-gransking-av-mattilsynet_10.12.19.pdf \(assets.kpmg\)](https://assets.kpmg.com/obj/document/uavhengig-gransking-av-mattilsynet-10.12.19.pdf)

Iveren etter å unngå nye feiltrinn resulterte i en betydelig slagside som i enda større grad innebar å være mer tilbakeholdne med tilsyn. Selv om KPMG kom med nyttig informasjon, var den basert på en status som ikke tok hensyn til svikten i oppfølging av dyrevelferd. At rapporten i sin helhet skulle fungere nærmest som en instruks som LMD og Mattilsynet måtte legge betydelige ressurser i å etterkomme kan ikke forsvares. Den prisen blir betalt av dyra, som atter igjen er den tapende part. Reduksjonen i tilsynene som det resulterte i, både siden dyrevernemndene ble skjøvet ut uten at ressursene ble erstattet, og også betydelig mer omfattende arbeid rundt rapportskrivningen, medførte at inspektørene nå havnet enda lengre unna muligheten til å fange opp vanskjøtsel.

Et tenkt alternativ

Dersom dyrevelferden var ivaretatt av et dyretilsyn som grunnleggende hadde som målsetning å avdekke dyrs unødige lidelse, og oppfølging av brudd på dyrevelferdsloven som sin sentrale oppgave, ville ikke en såpass høy prioritering av KPMGs rapport i forhold til Riksrevisjonens vært tenkbar. Å ta anbefalinger til etterretning og korrigerende rutiner der det var behov for det ja, men KPMGs rådgivende rapport vurderte ikke den manglende ivaretagelse av dyrevelferden. I stedet tilrettela endringene som fulgte for å tillate at dyrevelferden ble skjøvet enda mer i bakgrunnen enn den allerede var.

Riksrevisjonens rapport derimot, som gjennomgående viste til Mattilsynets grove systematiske svikt i oppfølgingen av dyrs lidelser, ville som en like stor selvfølge blitt løftet opp og etterkommet så langt det var mulig.

Dyrekrim

Erfaringen etter at dyrekrim ble etablert over hele landet er at de som jobber med det i stor grad både er underbemannet og frustrerte. Saker blir henlagt uten at noen engang rekker å se på dem. De må oftest konsentrere seg om de aller mest alvorlige sakene med vanskjøtsel, og gjerne der det har kommet så langt som at dyra enten er i ferd med å lide seg til døde, eller allerede er døde for lengst og det blir rettslig oppfølging. Ressursmangel resulterer i at de i stor grad må henlegge saker uten engang å ha fått sett på dem. En av utfordringen er at det er tilfeldig hvordan de begrensede øremerkede midlene blir benyttet innenfor hvert enkelt politidistrikt. Siden ordningen er relativt fersk er det ikke så mye systematiske erfaringer, men en bacheloroppgave laget av en student ved Politihøgskolen viser en status som er i stort behov av raske grep. Et sitat fra artikkelen: «Hennes

undersøkelse trekker fram det som betegnes for «utfordringer» i det nye dyrepolitiet: Nedprioritering, underbemanning, politiets interne holdninger og manglende kompetanse.» [Dyrepolitiets utfordringer: Tause ofre, ressursmangel og lav status - Nationen bachelor Rorvik.pdf \(unit.no\)](#)

Dyrevernemndene

Dyrevernemndene ble tatt ut av sin tidligere rolle med å kunne foreta tilsyn, og det ble etablert en langt strengere praksis hvor de kun kan foreta tilsyn der det er med en inspektør fra Mattilsynet. Endringen medførte en markant nedgang i antall tilsyn, og en økning i alvorlige dyretragedier. Her framkommer en av de konkrete baksidene ved at dyrevelferden lett ofres når det oppstår vanskelige situasjoner. Målet var nok å redde tilliten til Mattilsynet, men det stikk motsatte kan ha skjedd, siden dyra nå i enda større grad ble stående uten tilsyn og oppfølging, og dyretragediene ble langt flere. Uansett er det grunnleggende feil å la dyra selv betale prisen for svikt i tilsynsrutiner. Viser ett av flere eksempler i linken:

[Mener Mattilsynet har for få tilsyn med dyreeiere: – Akkurat nå er det mange dyr som lider – NRK Vestfold og Telemark – Lokale nyheter, TV og radio](#)

Selv om det nå settes i gang et begrenset pilotprosjekt, som så skal evalueres med tanke på at dyrevernemndene kanskje kan gjeninnføres etter hvert noen steder, er det på langt nær godt nok. Siden situasjonen for dyr som lider unødig er såpass prekær, og de heller ikke får nødvendig oppfølging fra Mattilsynet, bør erfarne lekfolk i nemndene kunne dra på tilsyn uten å samtidig legge beslag på en inspektør, som uansett trengs like mye til andre tilsyn. Utfordringen som bremset hele ordningen, kan løses ved å raskt koble inn en mer formelt kyndig inspektør fra Mattilsynet der det avdekkes mulige lovbrudd.

Stort behov for nytenkning

For å etablere en helt ny grunnholdning, og stoppe utviklingen med at stadig flere konkurrerende hensyn, og mange ledd av utsortering før dyr som lider unødig får den hjelpen og oppfølgingen de lovmessig har krav på, trengs fundamentale og dyptgripende organisatoriske endringer. Mer ressurser og midler til dyrevelferd er absolutt viktig og nyttig, men innenfor Mattilsynet vil ikke det alene bidra nok til den snuoperasjonen som er helt nødvendig, og som kontinuerlig og vedvarende resulterer i en betydelig mangelfull oppfølging av dyrevelferd. De enkeltstående prosjektene som er lansert vil ikke kunne rette opp det som ikke kun er en feil kurs, men en gjennomgående systemsvikt.

Derfor er det behov for etablering av en ny tilsynsenhet for dyr – et dyretilsyn - som har en basis og et fundament som er definert ut fra en helt annen kultur og praksis enn hva som over lang tid har fått befestet seg i Mattilsynet. Selv om tilsyn kan være en svært vrien og ubehagelig oppgave, er det mange tapre veterinærer og inspektører i Mattilsynet som gjerne vil foreta disse krevende tilsynene, fordi de bryr seg om dyrs lidelser.

Riksrevisjonen kommer til å følge opp rapporten, og her trengs politikernes innsats for å sørge for at de svært store manglene de avdekket blir rettet opp i.

Syn på dyrs verdi

Hvorfor er ikke oppgaven med å ivareta dyrs velferd – eller snarere hindre at dyrs lidelse får utvikle seg for langt – bedre ivaretatt i Norge? Handlinger og holdninger følger hverandre, og når selv alvorlige saker får vokse seg store gjør det også noe med hvordan dyreholdere forholder seg til sitt eget ansvar.

Et grunnleggende spørsmålet er hvor høyt dyra skal verdsettes, og størrelsen på gapet mellom vår allmenne oppfattelse av hvordan dyrevelferden skal forvaltes, og hvordan den i praksis ivaretas. Hvor mye er et dyr i seg selv verdt for Mattilsynet kontra resten av befolkningen? At det gapet er høyt tilsier i seg selv at det trengs drastiske endringer, i tillegg til at det reflekteres i stadig økende grad i våre holdninger. Og når det i tillegg blir bekreftet gjennom Stortingets vedtak om behovet for raskt å få på plass en ny dyrevelferdsmelding.

Dyrevelferd er et voksende fagfelt, og ekspertisen trenger nå å samles i et eget dyretilsyn - eller rettere sagt dyrevelferdstilsyn. Dyr som lider sender ikke inn bekymringsmeldinger, og vi mennesker må stille opp på deres vegne. Håper målsetningen bak en åpen invitasjon til innspill om en ny dyrevelferdsmelding samsvarer ikke bare med Stortingets, men også med Regjeringens intensjon.

Ønsker dere lykke til, og stiller meg selvfølgelig til rådighet for avklaring og spørsmål.

Med vennlig hilsen

Tina Ohlsson

tina.leium@gmail.com

tlf.: 95961319